

Henri J. M. N o u w e n. *Seelsorge die aus dem Herzen kommt. Christliche Menschenführung in der Zukunft.* Freiburg–Basel–Wien 1989 ss. 80.

Książka jest rezultatem długoletniej pracy Autora jako wykładowcy teologii pastoralnej w Harvardzie oraz bogatych doświadczeń duszpasterskich, zwłaszcza wśród osób psychicznie chorych i niedostosowanych społecznie. Przejście Nouwena od pracy ściśle naukowej w elitarnym środowisku uniwersyteckim do pracy duszpasterskiej wśród tych, którzy pozostają na marginesie życia społeczeństwa, dało mu okazję do wielu przemyśleń oraz impulsów pastoralnych. Sugestie Autora dotyczą teraźniejszości i przyszłości, odnoszą się do duszpasterstwa ogólnego i specjalistycznego. W prezentowanej książce przekazuje on wiele interesujących szczegółów i faktów z kontaktów i spotkań duszpasterskich, zwłaszcza z osobami niedostosowanymi społecznie.

Zdaniem Nouwena duża grupa duszpasterzy nie myśli i nie wartościuje teologicznie. Niektórzy z nich są przekonani, że dla duszpasterza wystarcza sama praktyka i to, co wynika dla niej z nauk antropologicznych i empirycznych. Tymczasem istnieje także wielka potrzeba refleksji teologicznej w duszpasterstwie. Bez tej refleksji duszpasterze będą mieć wrażliwość jedynie na problemy organizacji pracy i techniki pastoralnej. Grozi im niebezpieczeństwo bycia tylko działaczami społecznymi i doradcami psychologicznymi (s. 65-66). Tymczasem duszpasterz musi być przekonany o zapotrzebowaniu na jego działalność ewangelizacyjną lub reewangelizacyjną, na środki i narzędzia, jakie jej służą. Nie może on mechanicznie wykonywać tego, co zostało narzucone mu z góry. Nie może on być jedynie biernym wykonawcą – jego działalności musi towarzyszyć refleksja teologiczna. Przez teologiczne patrzenie na własną działalność pastoralną osiąga

się potrzebny dystans i obiektywizm. Pozwala to także zweryfikować i w razie potrzeby poddać korekcie wiele elementów tej działalności. Jak teoria potrzebuje sprawdzenia lub odparcia jej przez praktykę, tak też praktyka potrzebuje oceny w kontekście określonej teorii. Teoria zawiera normatywne założenia uzasadniające i wyjaśniające warunki realizacji praktycznej działalności. Praktyka natomiast wprowadza w życie teologiczne modele. Z faktu, że teoria wymaga sprawdzenia w praktyce, a praktyka potrzebuje oparcia w teorii, wynika, iż nieodzowny jest stały dialog teoretyków i praktyków duszpasterstwa. Dialog ten potrzebny jest duszpasterzom współczesnym. Duszpasterz przyszłości musi być teologiem, który przez modlitwę, kontemplację i studium teologiczne szuka odpowiedzi na drążące ludzi problemy i pytania. Sytuacja ta domaga się od uniwersytetów i wydziałów teologicznych merytorycznego i metodologicznego dostosowania nauczania teologii do potrzeb teraźniejszych i przyszłych duszpasterstwa (s. 66-67).

Podstawową troską duszpasterza przyszłości powinna być modlitwa oraz służba ludziom (s. 19-36). Autor powołuje się na doświadczenia osobiste. Uważa on, że dla wielu jego podopiecznych nie miała żadnego znaczenia jego wcześniejsza praca w Harvardzie ani to, co on dotychczas wykladał i publikował. Jego wcześniejsze powiązania, kontakty i cała przeszłość nie odgrywały żadnej roli w umacnianiu zaufania, sympatii czy niechęci do niego. To, co miało znaczenie, to gotowość przyjęcia i świadczenia miłości pastoralnej niezależnie od jakichkolwiek okoliczności. Duszpasterz przyszłości musi naśladować Chrystusa, który przybył do ludzi, aby objawić im Bożą miłość. Duszpasterz musi przyjąć to przesłanie, że Bóg nas kocha i że miłość ma być źródłem życia i działania Jego sług. O tej miłości trzeba świadczyć szczególnie tam, gdzie jest lęk, izolacja i brak nadziei. Kapłan może wywiązać się z tego zadania tylko wtedy, gdy będzie praktykował modlitwę i kontemplację (s. 30-31). Zdaniem Nouwena kapłanowi przyszłości nie wystarczy być tylko człowiekiem wolnym od zarzutów moralnych, pomagającym swoim bliźnim i szukającym odpowiedzi na pytania obecnego czasu. Duszpasterz przyszłości musi być człowiekiem Bożym, spragnionym Boga i żyjącym słowem Bożym. Musi on kosztować dobroci i miłości Bożej (s. 31). Ma on być teologiem uważliwym na egzystencjalny i ascetyczny wymiar teologii. Zdaniem Nouwena duszpasterz przyszłości musi być mężem kontemplacji, a nie tylko nauczycielem moralności i działaczem społecznym.

Według Nouwena duszpasterz powinien zaniechać paternalizmu oraz indywidualistycznego działania. Kapłan we wspólnocie ekklezjalnej jest istotnym elementem, ale nie jedynym. Z poczucia braterstwa i wspólnoty będzie rodziła się bliskość kapłana dla swoich wiernych. Kapłan współczesny potrzebuje takiej wspólnoty. Jest to grupa ludzi dążących do tego samego celu. Ludzie ci będą się umacniać w wierze i pomagać w realizacji chrześcijańskiego i kapłańskiego powołania (s. 50-51).

Autor w recenzowanej książce przedstawia wiele inicjatyw duszpasterskich. Ponieważ czyni to w sposób refleksyjny, a zarazem krytyczny, dlatego książka daleka jest od samochwalstwa czy kronikarstwa zdarzeń. Ukazana na tle epizodów z pracy duszpasterskiej Autora refleksja teologiczno-pastoralna oraz wnioski pastoralne mogą zainteresować każdego, kto w jakikolwiek sposób związany jest z działalnością praktyczną Kościoła. Nie wszystkie propozycje Autora wybiegają w przyszłość. Wiele z nich ma swoje korzenie w teraźniejszości i dotyczy obecnej sytuacji pastoralnej.

Ks. Ryszard Kamiński